

LUNDS
UNIVERSITET

Kroppsspråk vid en arbetsintervju

- en explorativ studie

Lovisa Larsen

Åsa Larsson

Avdelningen för arbetsvetenskap

Psykologiska institutionen

Lunds Universitet

PSY 142

VT 2003

Handledare: Roger Sages

ABSTRACT

We have made an exploratory study on body language in a recruiting situation. Our material consists of a film, showing five persons during an employment interview, each of them having different non-verbal behaviour. Professional recruiters were asked to see the film and to freely give comments. These comments were later analysed using the phenomenological method Meaning Constitution Analysis (MCA). Our result shows that although recruiters experience to have limited information, they create an opinion about an applicant. Variables upon which recruiters make their decision must not always be aware. All recruiters participating in our study agreed that an applicant who gives a nervous and insecure impression have less chance of getting approval.

Innehållsförteckning

1. Kroppsspråk vid en arbetsintervju

2. Syfte och bakgrundstankar

2.1 Författarna Lovisa och Åsa

2.2 Varför en studie om kroppsspråk?

2.2.1 En explorativ studie

3. Underlag till vår forskning

3.1 Litteratursökning

3.2 Tidigare forskning

3.3 Fenomenologi

3.3.1 Intentionalitet

3.3.2 Noema, noesis och modaliteter

3.3.3.Reduktion

3.4 Valideringsprocess

4. Metod

4.1 Filminspelningen

4.2 Filmkaraktärerna

4.2.1 Person1

4.2.2 Person 2

4.2.3 Person 3

4.2.4 Person 4

4.2.5 Person 5

4.3 Redigeringen

4.4 Försökspersonerna

4.5 Enkäten

4.6 Procedur

4.7 MCA - Roger Sages fenomenologiska metod

4.7.1 Varför Meaning Constitution Analysis (MCA)?

4.7.2 Époque

4.7.3 Meningsenheter

4.7.4 Modaliteter

4.7.5 Partiella intentioner

5. Resultat

5.1 Analys Del 1

5.2 Analys Del 2

5.2.1 Film 1

5.2.2 Film 2

5.2.3 Film 3

5.2.4 Film 4

5.2.5 Film 5

6. Diskussion

6.1 Diskussion av resultat

6.2 Framtida forskning

6.3 MCA – en lämplig metod?

6.4 Validitet

6.5 Felkällor

7. Referenser

8. Bilagor

1 Information till försökspersonerna tillsammans med enkät

2 Försökspersonernas protokoll

3 Försökspersonernas protokoll sammanställda per film

1. Kroppsspråk vid en arbetsintervju

En person som ska rekrytera en arbetssökande till en viss tjänst, står inför en situation där denna endast har begränsad information om den sökande. Då den sökande blir kallad till en arbetsintervju, krävs det att rekryteraren drar någon typ av slutsats om personens lämplighet för anställning. Detta kan vara en mycket svår uppgift. Vad är det för faktorer som vägs in i bedömningen? Naturligtvis tar man hänsyn till tidigare meriter och erfarenheter, men är det endast dessa faktorer som är avgörande? Vi är alla medvetna om att i definitionen om vad som utgör en persons lämplighet, spelar ett flertal olika faktorer in.

Lars Prien (1992) menar att varje rekryterare använder sig av eget uppställda grundfaktorer för att bedöma en person. Således uppkommer frågan rörande hur medvetna vi egentligen är om de faktorer som påverkar en rekryterares bedömning. Uppfattar olika människor samma person på lika sätt, eller gör vi olika tolkningar?

Om vi fokuserar lite närmare på dessa krav som vi ställer upp kan man ställa sig frågan om de alltid är uttalade? Säger vi till exempel att vi föredrar en person som är rak i ryggen och håller god ögonkontakt, före en som har ett mer nervöst kroppsspråk? I varje samspel mellan två individer förmedlas information, inte bara genom det som uttrycks i ord utan också genom det icke-verbala språket. En rekryterares beslutsprocess påverkas förmodligen även av denna faktor. Vi har valt att explorativt studera det icke-verbala språket, genom att beakta såväl rekryterares individuella livsvärld, som vad flera rekryterare tycker om samma situation.

Vi tycker att kroppsspråket är ett viktigt och intressant ämnesområde, eftersom detta icke-verbala språk många gånger påverkar hur vi bedömer människor, men samtidigt är ett språk som det inte talas så mycket om. DePaulo(1992) menar att våra gester och vårt kroppsspråk är något som ofta åsidosätts i relation till vad som uttalas verbalt. Du ber till exempel inte en vän att upprepa den där minen hon nyss gjorde, du ber henne snarare upprepa vad hon sa.

Vi möter människor varje dag under olika omständigheter. I dessa mer vardagliga situationer, menar vi att möten mellan olika individer generellt inte är av en art där bedömning ligger i fokus. Naturligtvis finns alltid någon typ av bedömning av situationen och de personer som den inkluderar med. Vi menar dock att intervjusituationen, av flera anledningar, är av en mycket speciell karaktär. Båda parter är här oerhört medvetna om att det är en bedömningssituation. Den arbetssökande vet att det är chansen att, ”visa vad den går för” och

rekryteraren är i sin tur medveten om att denne, i princip som en romersk kejsare måste ”ge tummen upp eller tummen ner”.

Om vi i egna ord försöker beskriva en anställningsintervju och vad en sådan innebär, skulle man i första hand kunna säga att det är ett ordnat socialt möte, mellan minst två personer som interagerar med varandra. Å andra sidan, kan intervjusituationen beskrivas som en oerhört krävande ”uppvisning”. Vid detta tillfälle ska man dels visa att man är lämplig och kompetent, att man skiljer sig från alla andra, samt att man är det bästa valet och den person som företaget behöver. Detta är naturligtvis inte lätt. Möjligen kan en studie av denna explorativa karaktär ge underlag för att kroppsspråk, oavsett art, kan påverka rekryterarens bedömning.

Då man söker ett arbete brukar man vanligtvis skicka in sin meritförteckning i första hand. Har man tur, blir man kallad till en anställningsintervju. Som tidigare nämnt, är det vid detta tillfälle den sökande ska visa att denne är personen som företaget söker och att den är, så att säga ”the right man for the job” (*eng. uttryck*). Denne erbjuds en chans att komma ytterligare ett steg närmare anställning och kommer därmed ett steg längre i själva urvalsprocessen. Chansen är dock endast EN!

2. Syfte och bakgrundstankar

Idén till denna studie tog form och grundar sig huvudsakligen på vårt eget intresse för två olika områden; – Rekrytering av personal och kroppsspråk. Vi finner att det finns många möjligheter för intressanta framtida frågeställningar, som kan leda till en mer utvecklad förståelse på området. Med våra egna erfarenheter och iakttagelser i ryggen, samt en stor nyfikenhet och ett intresse för mer kunskap, försöker vi i vår studie få en inblick i vad kroppsspråk innebär vid en arbetsintervju.

2.1 Författarna Lovisa och Åsa

Lovisas intresse har huvudsakligen uppkommit genom hennes erfarenheter på dansens område. Hon har under årens lopp tagit del av ett flertal olika dansformer och undervisar idag i jazzbalett och flamenco på Rhodins Balettskola i Malmö. Hon upplever sig på detta sätt ha fått en väldigt naturlig relation till kroppen som uttrycksinstrument, möjligen på ett sätt som inte gemene man uppmärksammar. Lovisa fann sig ofta iakttagande av andra människors sätt

att föra sina kroppar i vardagliga sammanhang och inte bara i danssalen. Detta ledde till att hon började reflektera över vad vi som människor har för kroppsliga, ”inbyggda” medel att tillgå då vi kommunicerar med varandra. Därmed uppkom funderingar om hur stor roll bland annat det icke-verbala språket spelar, då vi tolkar och ”läser av” varandra. Hon menar att hon själv möjligen skulle kunna vara lite extrem vad det gäller att bedöma människor efter deras kroppshållning och kroppsspråk. Vidare började vi fundera över om detta var något som andra medvetet också reflekterade över, eller om det möjligen är så att våra olika kroppsspråk omedvetet påverkar vår bedömning och tolkning av varandra?

Åsa har ett större intresse för själva rekryteringssituationen, och har ofta funderat över på vilka grunder vi anställer personal. Hur matchar vi de krav som ställs på det arbete som behöver utföras, till att väl anställa en person som kan uppfylla dessa krav? Områden som arbetsanalys, kravspecifikation, sökning av personal, och urval är av stort intresse (Prien, 1992).

2.2 Varför studie om kroppsspråk?

Den verbala delen av ett samtal handlar oftast om ordens betydelse och vad man vill uttrycka med dessa ord. Betydelsen kan mycket lätt slås upp i en ordbok. Dock bör man fundera över om orden verkligen har den betydelsen som står där?

Lika väl som det verbala språket, är det som sägs förutom orden betydelsefullt. Det som vi uttrycker helt utan ord, talar om en hel del och förmedlar möjligen mycket mer än vad man skulle kunna tro. Vi som människor bedömer i princip alltid varandra, vare sig vi är mer eller mindre medvetna om det. Så fort vi möter andra, far det runt en massa frågor i våra huvuden, då vi ska bestämma oss för vad vi ska tycka om den andre. Återigen vill vi knyta tillbaka till de faktorer som påverkar vår bedömning.

I litteratur finns bland annat definitionen att icke-verbal kommunikation är ett samlingsnamn för alla budskap som en person förmedlar som inte ryms i ord. Detta inkluderar exempelvis rösten. Här kan man beakta bland annat röststyrka, tonläge, intonationsmönster, hastighet, pauser, dialekt. Det inkluderar kroppens hållning och ställning, personens gester andning och mimik. Ögonkontakt är även mycket viktigt framförallt i samtal med en annan person (Nilsson, 1993). Både den nedskrivna formen av detta språk och det vetenskapliga studiet har

döpts till kinetik (*eng. kinesics*). Det är en relativt ny vetenskap som bygger på den icke-verbala kommunikationen mellan människor (Fast, 1977) .

När vi talar om kroppsspråk i vår studie och i denna kontext, syftar vi i huvudsakligen på kroppsrörelser och hur de olika personerna för sig och bär upp sina kroppar. Vi har till denna studie skapat en film som visar exempel på fem personer med olika typer av kroppsspråk vid en arbetsintervju (filmen beskrivs närmare under metodavsnittet). I vår definition av kroppsspråk blir naturligtvis ögonkontakten en viktig faktor för hur personerna framställs och tolkas. Just i det här sammanhanget, påverkas otvivelaktligen vår definition även av att filmen är ljudlös.

2.2.1 En explorativ studie

Med våra skilda intresseområden, och vårt gemensamma val av yrkesbana i åtanke, ser vi vår kandidatuppsats som ett utmärkt tillfälle att kombinera dessa områden. Möjligen kan vi även genom vår explorativa studie skapa en ökad förståelse för vikten av kroppsspråk vid en arbetsintervju. Vi har önskemål om att försöka att klargöra de processer som uppkommer då rekryterare ser vår film, samt uppmärksamma kroppsspråket som en eventuellt påverkande faktor då man rekryterar personal. Vår studie är en med i huvudsak explorativa syften, då vi från början inte tagit del av någon tidigare forskning på området.

Våra frågeställningar blir således:

- Är kroppsspråk en faktor som påverkar hur rekryterare bedömer arbetssökande?
- Är rekryterare medvetna om denna eventuellt påverkande faktor?
- Vilka signaler sänder olika kroppsspråksstilar ut?
- Hur ser försökspersonernas livsvärldar ut och hur påverkar denna försökspersonernas bedömning av en arbetssökande?

Vi hoppas även att med denna studie ge underlag för framtida problemformuleringar kring kroppsspråk och rekrytering.

3. Underlag till vår forskning

3.1 Litteratursökning

Vi har baserat litteratursökningen till denna uppsats på databaserna LOVISA, ELIN och LIBRIS, då dessa fanns tillgängliga vid Lunds universitet. Vi har utgått från sökord som; kroppsspråk, non-verbal behaviour, non-verbal language, bodylanguage, kinetik, non-verbal communication, employment interview, rekrytering med flera. Vi har även tagit viss hjälp av Malmö Stadsbiblioteks sökmotor MALIN. Litteratursökningen påbörjades först efter det att vi bestämt oss för intresseområde och metodval.

3.2 Tidigare forskning

Forskning på området visar exempel på flera olika resultat och undersökningsmetoder. Vi har funnit ett forskningsprojekt av Keith G. Rasmussen (1984) som har likheter med vårt eget projekt, detta framförallt vad gäller metodval. Likt honom, har vi använt en film som undersökningsmaterial av kroppsspråket. Rasmussen menar att tidigare forskning visar på att personer som i hög grad använder sig av icke-verbalt beteende under en anställningsintervju, ökar chanserna för anställning. Att le ofta, vara noga med att möta den andres blick och använda sig av handgester ger ett mer positivt intryck av den sökande. Rasmussen har i sin undersökning tagit hänsyn till det icke-verbala beteendet och verbala innehållet i anställningsintervjun samt den sökandes meritförteckning. Han ville se hur dessa faktorer påverkade intervjuarens ”rankning” av arbetssökanden. Resultatet från denna studie visade att meritförteckning gavs mest uppmärksamhet. Användandet av mycket icke-verbalt beteende, visade sig endast ha positiv effekt då det verbala innehållet var bra. Ett sämre verbalt innehåll i kombination med mycket icke-verbalt beteende, resulterade i att den intervjuade fick en lägre rankning än om mindre icke-verbalt beteende användes. Rasmussen beskriver vikten av att förstå effekterna av icke-verbalt beteende i intervjuer. En utökad förståelse och uppmärksammande av kroppsspråk kan hjälpa människor att utveckla sina prestationer i intervjusituationen, samt att intervjubedömningar får högre reliabilitet och validitet. Hans undersökning visar dock att effekten av det icke-verbala beteendet taget som enda faktor, var väldigt liten.

Vi tycker oss skönja en viss tvetydighet då vi tittar på vad Rasmussen säger om tidigare forskning och jämför detta med resultatet av hans egen undersökning. Rasmussen menar att tidigare forskning visat att personer som i hög grad använder sig av icke-verbalt beteende under en anställningsintervju ökar chanserna för anställning. Resultatet av hans egen undersökning visar dock att effekten av det icke-verbala beteendet taget som enda faktor är väldigt liten. Vi menar därför att en explorativ forskningsdesign är ett lämpligt sätt att studera kroppsspråk, då vi inte försöker testa någon specifik hypotes, utan är inriktade mot förståelse.

Vår undersökning och Rasmussens forskning överensstämmer endast vad det gäller undersökningsmaterialet. En stor skillnad ligger i att vi valt att undersöka kroppsspråket som ensam faktor, samt att vi visar exempel på fem stycken olika icke-verbala beteenden, då Rasmussens undersökning endast innehöll två nivåer (hög och låg) av icke-verbalt beteende.

Vi beskriver i vår inledning intervjusituationen som ”ett ordnat socialt möte, mellan minst två personer som interagerar med varandra”. Vid detta möte sker det kommunikation, både verbal och icke-verbal sådan. Ken Cooper (1986), anser att en av kommunikationens grundregler är att ”*vi kommunicerar med någon inte till någon*” (sid 9). Han menar, att kommunikation alltid sker mellan två eller flera personer och att dessa ömsesidigt påverkar vad som sker under samtalet. En annan undersökning på barn blinda från födseln, föreslår att gester kan ha en funktion för talaren, oberoende av vilken inverkan lyssnaren har på personen (Iverson, Goldin-Meadow, 1997).

Ett resultat som stödjer Coopers ståndpunkt är det av DePaulo (1992). En anställningsintervju är ett tillfälle, vid vilket en sökande försöker göra ett gott intryck i syfte att få anställning. DePaulo menar att självpresentation är ett sätt att reglera det egna beteendet för att skapa ett visst intryck inför andra. Beteendet kan därmed förändras beroende på vem man kommunicerar med och under vilka omständigheter kommunikationen sker.

Vidare visar en annan undersökning, som såg till intervjuarens perceptioner om den sökandes kvalifikationer, att de icke-verbala signalerna relaterade högt med rankningen av de sökandes kvalifikationer. Det lades alltså stor vikt vid dessa signaler. Det visade sig även att artikulation sågs som en mycket viktig faktor, medan renlighet och klädsel sågs som något mindre viktigt. Författarna menade att, detta kan ha sin förklaring i att organisationer vill ha

individer som passar in på kriterier som är relativt svårföränderliga. Vidare är det lättare att ändra klädstil än hur man för sig och pratar (Parsons, Linden, 1984).

Vad kan man egentligen dra för slutsatser av den sökandes kvaliteter genom icke-verbala beteendet? Gifford, Cheuk, och Wilkinson (1985) ville se länken mellan intervjuarens bedömningar och den sökandes kvaliteter (social kompetens och motivation). Studiens resultat visade att sökanden som bedömde sig själva ha hög social kompetens, gestikulerade och pratade mer. Sökanden som däremot ansåg sig vara motiverade till jobbet, var mer tillbakalutade under intervjun. Intervjuarnas bedömningar stämde delvis överrens då sökanden som bedömdes ha hög social kompetens, gestikulerade och pratade mer. Däremot bedömdes även sökanden som log, gestikulerade och pratade mer ha högre motivation till arbetet. Kortfattat, visade studien, att sociala färdigheter kan utläsas bättre genom icke-verbalt beteende, än motivation kan. Forskarna menade, att detta kan ha sin naturliga förklaring i att en intervju är en social situation som därför kan påvisa sådana kvalifikationer.

3.3 Fenomenologi

Karlsson (1993), som är en förespråkare för fenomenologin, talar om en kris inom psykologin. Han skriver att den empiriska, traditionella psykologins grunder inte är passande för psykologisk forskning. Detta för att människors medvetenhet och psyke gör fenomen mycket mer komplicerade och komplexa än vad traditionell, exempelvis naturvetenskaplig forskning tillåter. Han menar att det ligger en ”kvalitetsskillnad” i de objekt som undersöks. Uppsatsen bygger på en fenomenologisk analysmetod som Roger Sages utvecklat. Denna metod har sina grunder i Edmund Husserls fenomenologi. Nedan följer en sammanfattning för den fenomenologiska ansatsen.

”Vardagsmänniskan griper sig an livsvärlden medan forskaren försöker begripa den”
(Lindgren, 1994, sid 91)

Fenomenologin fokuserar på individens livsvärld i vilken individen skapar sin mening. Denna livsvärld är individuell. Allt som en person säger/gör/tänker kan hänföras till denna livsvärld. Exempelvis om en person beskriver något, kan detta ses som en återspeglning av livsvärlden (Karlsson, 1993). Fenomenologin vill se vilken mening människor lägger i olika händelser, och ifrågasätter det som kan verka självklart (Moustakas, 1994). Vad är självklart för dig, och vad är självklart för mig? Är det som är självklart samma sak för alla människor?

Förmodligen inte. Faktorer som till exempel kultur, religion och samhälle påverkar hur olika människor uppfattar saker och ting. Vi har alla en livsvärld som är individuellt skapad och formad av bland annat våra tidigare erfarenheter. Vi tänker i huvudsak på kulturella skillnader. Om vi exempelvis tänker på den typiske svenskens syn på alkohol i jämförelse med fransmannens. Den generelle svensken ser förmodligen generellt vin som något mer förknippat med festligheter och helg, medan fransmannen ser ett glas vin som något mer vardagligt. Om man som svensk tog ett glas vin till maten på en tisdag skulle vi inte bli förvånade om någon sa; - ”Dricker du ett glas vin..... På en tisdag?”. För en fransman framstår nog kommentaren som tämligen löjlig.

Människor kan ha olika attityder. Den ”naturliga attityden” som står för det som är självklart för oss och som vi inte ifrågasätter, exempelvis vardagslivet (Moustakas, 1994). Denna attityd är naiv och medvetandet är inriktat mot världen som man uppfattar att den finns utanför oss. Omvärlden skulle kunna ses som bestående av självklara ting. I motsats till den naturliga attityden, står den transcendentala attityden som ifrågasätter självklarheter. Här är medvetandet inriktat mot själva uppfattandet av världen. Här ifrågasätts de självklara tingen. Denna transcendentala inställning är fenomenologisk (Egidius, 1986). Den fenomenologiska metoden innebär alltså ett byte av attityd, från den naturliga, till den transcendentala attityden.

3.3.1 Intentionalitet

Människan har ett medvetande som alltid är riktat mot något. Denna inriktning skapar en bild av objekt i medvetandet och ett förhållande mellan objekt och person. Intentionalitet är alltså själva inriktningen som medvetandet har. Eftersom alla bedömer objekt olika, på grund av olika erfarenheter och upplevelser, så uppfattar människor saker på skilda sätt (Moustakas, 1994). En sjöman kan till exempel se havet som något underbart som symboliserar frihet, medan en ”landkrabba” känner skräck och rädsla inför det. Skillnaden mellan olika objekt ligger alltså i hur olika människor *upplever* dem (som något underbart eller farligt), inte i själva objektet (havet). Något förenklat kan sägas att människor ständigt bedömer och värderar objekt som vi är medvetna om.

3.3.2 Noema, noesis och modaliteter

Varje intentionalitet innefattar noema och noesis. Noemat är inte objektet rent fysiskt, men den bild av objektet som individen skapar i medvetandet, med andra ord vilken meningsstruktur objektet har för individen. Denna kan vara olika beroende på situation

(Moustakas, 1994). För att tydliggöra med ett exempel kan sägas att om du träffar din lärare i en föreläsningssal ser du honom på ett annat sätt än om du träffar honom/henne privat. Noesis är den meningsgivande akten. Noesis leder alltså fram till ett noema (Egidius, 1986).

För att förstå ett objekt enligt fenomenologin, gäller det att komma åt struktur och funktion hos det medvetande som skapar objektet i fråga. Alltså är noema och noesis centrala begrepp i fenomenologin (Sander, 1999).

Modaliteter står för det sätt som individer är i sin omgivning. Frågan är; -hur uttrycker sig individen om ett objekt? (Sages, 2003). Är det med positiva känslor? Är det med säkerhet? Det finns flera olika typer av modaliteter, se vidare i metod avsnittet under beskrivning av MCA.

3.3.3 Reduktion

Den fenomenologiska reduktionen är den så kallade reflekterande aktiviteten som människan kan utföra. Detta genom att ifrågasätta självklarheter (Karlsson, 1993). Först bör forskaren frigöra sig från sina förutfattade meningar. Inget får tas för givet och slutet måste vara öppet. Detta kallas för époque (Moustakas, 1994). Målsättningen med époque är alltså att vara absolut förutsättningslös. Reduktionen ger möjlighet att utreda hur ett objekt tas för givet i medvetandet genom att titta på aktiva och passiva synteser. När individen först möter ett objekt/fenomen, skapar denne en uppfattning av det upplevda. Objekt/fenomen kallas då för en aktiv syntes. Denna upplevelse förändras då individen återigen kommer i kontakt med objektet/fenomenet. Nya aktiva synteser blandas och integreras med gamla passiva synteser (Karlsson, 1993).

En fenomenologisk forskare är alltså medveten om sina fördomar och sin omvärld, och försöker frigöra sig från dessa genom époquen.

3.4 Valideringsprocess

Roger Sages (2003) menar att en fenomenolog söker efter hur individer skapar mening i sin livsvärld. Detta är en ständigt pågående process, validering bör därför vara detsamma. Valideringsprocessen måste alltid ske lokalt eftersom validiteten är beroende av det sammanhang i vilket undersökningen tar sitt ursprung. Det innefattar därför de mentala processer hos individerna som deltar i forskningen, eftersom dessa har förmåga att reflektera och analysera. Sages menar vidare att man inte kan ställa upp gällande standards och

generella regler. Validering måste ske systematiskt och lokalt genom att utvärdera varje steg i forskningen, i den verklighet där forskningen äger rum. Ett resultat med hög validitet är ett sådant som inte stänger ute möjligheter och som ständigt modifierar sin förståelse för forskningsobjektet. För en större förståelse för den pågående debatten kring validitet i kvalitativa metoder inom psykologisk läs boken ”Validation of Knowledge Claims in Human Science” (Lindén, Szybek 2003).

4. Metod

4.1 Filminspelningen

Vi har i vår C-uppsats valt att spela in en film som undersökningsmaterial. Filmen visar fem olika personer under en arbetsintervju. Varje person visar var och en ett kroppsspråk som skiljer sig åt. Filmen spelades in på psykologiska institutionen i Lund i sal 203. Detta med hjälp av en digitalkamera av märket Sony (DCR-TRV50E). Just denna kamera användes eftersom vi redan innan hade kunskap om dess funktioner och för att vi hade den tillgänglig. Under inspelningen sattes kameran upp på ett stativ för att kameravinkeln skulle förbli densamma. Vi valde att använda oss av en film som undersökningsmaterial, då det kändes mest naturligt eftersom det vi undersöker är något som framförallt uppfattas av ögat. Då vi spelade in de olika sekvenserna utgick vi ifrån ett på förhand konstruerat manus, för att själva dialogen de båda parterna emellan skulle vara av samma karaktär som en anställningsintervju. Skådespelarna som medverkar valdes inte ut på några speciella kriterier, utan vi valde att själva agera i filmen. Detta på grund av att vi då kunde ha mer kontroll över situationen och hur de olika karaktärerna skulle agera. Åsa Larsson spelar rollen som rekryteraren. Rekryterarens roll är under de olika filmsekvenserna konstant och kameravinkeln är riktad så att endast profilen på denna syns. Lovisa Larsen spelar de fem olika personerna som söker arbete. Vårt syfte är att försökspersonernas uppmärksamhet riktas speciellt mot henne. För att rent bildmässigt förstärka detta, blir Lovisa filmad snett framifrån och hamnar då centrerat på filmen. Vi valde att låta en och samma person spela samtliga karaktärer och på detta vis hålla personens utseende konstant. Detta för att undvika att variabler som till exempel varierande utseende skulle påverka försökspersonernas bedömning.

4.2 Filmkaraktärerna

Varje person skiljer sig markant från den andre i sitt kroppsspråk. Då vi skulle framställa de olika personerna valde vi att fokusera på samt skilja dem åt genom olika sätt att sitta, hållning,

ögonkontakt, gester, placering i relation till motparten et cetera. Inspiration till hur vi skulle framställa de olika personerna hämtade vi både från egna erfarenheter och observationer, samt vissa uppslag från Samy Molcho (1983), Ken Coopers (1986) samt Allan Pease (1988).

4.2.1 Person 1

Den första personen har en ihopsjunken sittställning, framåtlutade axlar och har en relativt dålig hållning. Denna typ av kroppshållning kan ge intryck av en viss inaktivitet. Personen sitter även väldigt stilla, nästan statiskt, vilket kan ge intryck av både lugn, eller en viss orörlighet. Tillbakadragande av bröstet och den aningen hopkurade kroppshållningen kan ge intrycket att man försöker korrigera avståndet till den man talar med. Det skulle också kunna vara en strävan att hålla tillbaka känslor eller ett försök att reducera den fysiska aktiviteten till ett minimum. Vårt huvudsakliga syfte var att med denna person visa exempel på dålig kroppshållning.

4.2.2 Person 2

I den andra filmsekvensen visas en person som är väldigt rak i ryggen och kan uppfattas som att sitta i "givakt". Händerna är samlade i knät och personen för övrigt relativt stilla. Vår avsikt var här att visa en person som gav intryck av säkerhet, kroppsligt lugn och god hållning.

4.2.3 Person 3

Den tredje personen som visas intar en ganska tillbakalutad kroppshållning och är oerhört bekväm i situationen. Vårt syfte var här att visa en person som i våra ordalag är "Laid back", och på sätt och vis en aning "för bekväm" för vad som möjligen kan vara önskvärt vid en arbetsintervju. Vår tanke var att personen skulle vara så bekväm som denna exempelvis skulle vara hemma i tv soffan. Då vi själva tittade på filmen gjorde vi en intressant iakttagelse. Denna karaktär gav nämligen, enligt vår uppfattning, intryck av att vara mer manlig än de andra.

4.2.4 Person 4

Den fjärde personen ville vi framställa som en tämligen nervös person. Detta genom att personen visar svårigheter att bibehålla ögonkontakten, samt att sitta still. Hon rättar ofta till kläderna, skakar nervös med foten et cetera. Vi menar att detta skulle vara några av de kroppsliga tecken som kan tyda på nervositet och osäkerhet.

4.2.5 Person 5

Den femte personen på filmen är en mycket ”livlig” person. Detta framställs genom att personen är väldigt aktiv vad gäller såväl kroppsrörelser som mimik. Här ville vi visa exempel på en person som har ett mycket rikt kroppsspråk, som vi menar är mer av ett sydeuropeiskt än ett typiskt svenskt sådant. Vi inbillar oss att den generelle svensken har ett mer tillbakadraget, reserverat kroppsspråket än till exempel en italienare. Vi vill förstärka detta genom att visa en person med stor rikedom vad det gäller minspel och gester med händerna. Vi menar att personen förstärker mycket av vad denna säger med sitt kroppsspråk.

4.3 Redigeringen

Vi redigerade filmen med hjälp av datorprogrammet Adobe Premiere 6.5. Detta innebar att vi varje filmsekvens kortades ner en aning så att den sammanställda filmen inte skulle bli alltför lång. Mellan varje filmsekvens lade vi in ett kort uppehåll för att markera slut på en sekvens, respektive början på en ny. Vidare valde vi att ta bort ljudet för att belysa endast det icke-verbala språket. Vi vill påpeka att även om vi utgick från ett manus uppmärksammade vi att det var det svårt att hålla tonläget på rösten samt använda sig av samma typ av andning då man framställer det olika personerna. Detta är i och för sig väldigt naturligt, då en skådespelare exempelvis aldrig skulle kunna agera exakt likadant och göra om en föreställning som den föregående. Vi ansåg att borttagandet av tal skulle eliminera dessa eventuellt påverkande variabler. En möjlighet skulle kunna ha varit att lägga på ljudet i efterhand och använda exakt samma konversation på de olika klippen. Brist på teknisk utrustning tillät dock inte detta.

Vi hade för avsikt att låta våra försökspersoner titta på filmen genom att använda sin dator. Ursprungligen var tanken att filmen skulle finnas på en sida på internet. Då detta inte blev genomförbart brändes filmen istället över till en CD-rom skiva. Skivan är spelbar i mediaspelare som ofta ingår i *Windows*-paketet, till exempel *Windows Media Player*. Den färdigställda filmen blev totalt 5:17 minuter lång, där varje filmsekvens varar cirka en minut. Anledningen till att vi valde en minut långa sekvenser, var att vi själva tyckte att det var en passande längd. Vi tyckte att det var viktigt att filmen inte var alltför lång, detta för att våra försökspersoner utan svårighet skulle kunna behålla koncentrationen filmen igenom.

4.4 Försökspersonerna

Våra försökspersoner består av nio stycken professionella rekryterare, vilka i sitt dagliga arbete möter arbetssökande personer. Vi valde att ta kontakt med ett antal företag i Malmö-Lund regionen. Våra huvudsakliga grunder då vi gjorde vårt urval av försökspersoner, var att de personer vi kontaktade var tillgängliga och lätta för oss att nå, samt att de var villiga att delta i vår undersökning. I övrigt var vårt enda, för oss själv uppställda kriterium, att personerna rekryterar eller anställer personal (detta försäkrade vi oss om genom att i första hand ta kontakt med personerna telefonledes). Med dessa grunder som utgångspunkt, menar vi att vårt urval av försökspersoner utgör ett bekvämlighetsurval (*sample of convenience*). Det är därmed inte troligt att vårt urval är representativt för hela populationen, då vårt urval inte är ett slumpmässigt sådant och alla inte haft en möjlighet att bli inkluderade i urvalet.

(Shaughnessy, Zechmeister & Zechmeister, 2003)

4.5 Enkäten

Till den färdigställda filmen konstruerade vi ett informationsblad, samt en svarsenkät där våra försökspersoner ombads att kommentera vår film. Även detta material är konstruerat av oss själva i samråd med vår handledare Roger Sages (se bilaga 1). Enkäten inleds med en noggrann beskrivning av hur undersökningen ska gå till. Vilken typ av tjänst de olika filmkaraktärerna söker är inte definierat för våra försökspersoner. Syftet med detta, var att se hur det icke-verbala språket påverkar bedömningen av en arbetssökande, även om tjänsten inte preciseras, och om det möjligen finns någon preferens för en viss typ av kroppsspråk oavsett typ av arbete. Eftersom vår uppsats bygger på fenomenologi, är enkäten utformad så att försökspersonerna fritt skriver sin uppfattning om de olika sökande. Vi har även en rubrik avsedd för försökspersonens ”slutgiltiga kommentarer” där de fick ange om det var någon person som de föredrog samt motivering till detta.

Information om garanti för försökspersonernas anonymitet, ej missbrukande av material et cetera delgavs våra försökspersoner telefonledes. Vi anser själva att vi möjligen kunde ha upprepat detta i vårt informationsmaterial.

4.6 Procedur

Företagen har fått den tid på sig som de önskat att genomföra undersökningen. Vi har i största möjliga mån försökt anpassa oss till företagets önskemål, för att på detta vis få tillgång till så många försökspersoner som möjligt. I vissa fall, valde vi att (enligt överenskommelse med

försökspersonen/-erna) lämna undersökningsmaterialet på företaget, så att de fick genomgå undersökningen då det passade. Vi var alltså i dessa fall inte själva närvarande vid undersökningstillfället. Vi har i andra fall personligen levererat materialet till företaget och stannat kvar då undersökningen genomförts. Detta för att få tillbaka materialet omgående.

4.7 MCA - Roger Sages fenomenologiska metod

Då vi analyserat vårt inkomna material har vi, som tidigare nämnt, använt oss av ett dataprogram som heter *Meaning Constitution Analysis* (MCA, version 1.0.0.4) konstruerat av Roger Sages, universitetslektor vid psykologiska institutionen vid Lunds Universitet. Detta program baserar sig på Husserls fenomenologi.

4.7.1 Varför Meaning Constitution Analysis (MCA)?

Valet av program för analys av vårt material baseras på valet av ansats, nämligen fenomenologi. Programmet framstod som lämpligt till våra relativt korta, huvudsakligen kommenterande texter. Utifrån vad vi vet har ingen tidigare analys genomförts på denna typ av text med hjälp av programmet MCA, detta enligt muntlig diskussion med Roger Sages. Vi ser därför vår undersökning som lite utav ett pilotfall och därmed är uppsatsen även intressant av metodologiska skäl.

4.7.2 Époque

Efter det att filmen visats för våra försökspersoner och vi väl samlat in materialet, hade vi med nio stycken enkäter med kommentarer från dessa. Som i alla fenomenologiska analysmetoder inleder vi med första steget av själva époqueén. Med detta menas att man söker avlägsna alla tidigare uppfattningar om vad orden betyder, för att söka nå en så fri tolkning så möjligt av vad själva ordet kan innebära eller innebar för personen som skrev det.

4.7.3 Meningsenheter

Våra försökspersoner ombads i den bifogade instruktionen att, ”fritt kommentera de olika filmklippen var för sig” (se bilaga 1). Vårt inkomna material bestod vid första anblicken huvudsakligen av, tämligen korta kommentarer. Ofta även enstaka ord, som exempelvis; *trygg, osäker* och så vidare. Dessa kommentarer bröts vidare, med hjälp av programmet, ner i mindre meningsenheter för att:

1) ge mindre utrymme för att det sker en okontrollerad tolkning av vad personerna menar

2) Mindre meningsenheter gör det lättare för andra forskare att identifiera fel och skillnader samt att det underlättar att följa och jämföra deras resultat steg för steg

3) Genom dessa meningsenheter kan man lättare strukturera upp och klargöra hur personen skapar sina meningar och betydelsen i det den skriver. Individens så kallade partiella intentionerna (partial intentions) blir alltså tydligare (Sages & Lundsten, in press)

För att klargöra hur vi gått till väga då vi analyserat våra texter med hjälp av MCA använder vi en av våra inkomna enkäter som exempel.

Programmet och metoden MCA är uppbyggd så att man mycket lätt kan följa de olika stegen. Inledningsvis skrivs den text man har att analysera in i ett Word-dokument eller i något annat ordbehandlingsprogram för sedan sparas i ”rich text” format (rtf). Vidare blir nästa steg att dela upp texten i de olika meningsenheterna. Detta för att kunna identifiera olika mindre enheter som var och en kan uttrycka en enskild betydelse eller ha en enskild mening för individen.

Ex: Nervös, allvarlig, svårt med ögonkontakten

Denna mening delades upp i två meningsenheter:

1. Nervös, allvarlig,
2. svårt med ögonkontakten

Vidare ställs varje meningsenhet upp löpande i en listliknande form. Uppdelningen gör det lättare att sedan tolka texten.

4.7.4 Modaliteter

I detta steg är syftet att förstå hur en individ uttrycker sig. Med detta menas att man försöker förstå hur individen är i sin omgivning, genom att tillskriva de olika meningsenheterna så kallade modaliteter. En modalitet är således en beskrivning av hur individen uttrycker sig i sin skrivna text.

Det finns sju stycken olika modaliteter som var och en innehåller ett antal olika underkategorier. Dessa olika kategorier visas nedan.

Belief	Function	Time	Affect	Will	Property	Subject
Doxa-affirmation	Perceptive	Past	Positive-Prospective	Engagement	My	I
Doxa-negation	Signitive	Present	Positive-Retrospective	Aspiration	Your	We
Probability	Imaginative	Future	Neutral	Wish-Positive	His//her/its	One-All
Possibility		Present/Past	Negative-Prospective	Wish-Negative	Our	Unspecified
Question		Present/Future	Negative-Retrospective	Unengagement	Your	
		Always-recurrent		None	Their	
		Empty			None	

4.7.5 Partiella intentioner

I nästa steg ska man försöka reducera texten för att få ut ting som inte syns vid första anblicken. Alltså vad den meningen innehåller mer än vad som står där. Möjligen skulle man kunna säga att man gör det uppenbara mer komplext genom att se alternativa möjligheter.

Exempel på hur vi använt programmet till en av våra inkomna texter:

<u>Pure meaning</u>	<u>Partial intention</u>	<u>Entity</u>	<u>predicate</u>
Nervös, allvarlig	Det finns nervös Man kan vara nervös Det finns allvarlig Man kan vara allvarlig	nervös nervös allvarlig allvarlig	någon är nervös kan man vara någon är allvarlig kan någon vara
svårt med ögonkontakten	det finns ögonkontakt det finns ögonkontakt det finns ögonkontakt svårt finns något kan vara svårt något kan vara svårt	ögonkontakt ögonkontakt ögonkontakt svårt svårt svårt	man kan ha ögon kontakt man kan inte ha ögon kontakt det finns ögon och kontakt det är svårt kan något vara något kan vara lätt

5. Resultat

Nedan redovisas resultatet av våra analyser. Denna sker i två delar, som respektive har olika utgångspunkter. Vi väljer att öppna dörrarna till vår studie från två håll. Den ena dörren leder till ett individperspektiv, där försökspersonens sätt att svara ska indikera hur dennes livsvärld är. Vidare leder den andra dörren till försökspersonernas sammanställda åsikter om respektive film. Genom att analysera vårt material från två olika perspektiv, försöker vi eliminera risken

att förbise några resultat som möjligen kunde vara intressanta, samt skapa ett bra underlag för att besvara våra uppställda frågeställningar. Möjligen finns det fler dörrar att öppna och ytterligare tillvägagångssätt. Vi lämnar med vår explorativa studie dock endast dessa dörrar på glänt, för möjligen att öppnas av framtida forskare. En närmare redogörelse för dessa ovanstående utgångspunkter finns under respektive rubrik.

Under arbetet med analysen i MCA beslutade vi att ta bort modaliteterna *Property* och *Subject* och *Will*. Anledningen till detta, var att dessa oftast inte kunde specificeras närmare. Texterna är till största del inte löpande text, utan snarare lösa ord, kommentarer och korta meningar.

5.1 Analys Del 1

Första delen av vår analys, har ur ett individ perspektiv, sin utgångspunkt i varje försökspersons livsvärld (för underlag, se bilaga 2). Då vi använt detta förhållningssätt innebär det att vi har analyserat en enkät i taget, till skillnad från i analys del två där utgångspunkten är de fem filmerna och våra försökspersoners sammanställda åsikter om dessa.

I denna analys finns endast sju försökspersoner med. Detta har sin grund i att två försökspersoner (nummer ett och nummer fem), lades in i MCA på ett felaktigt sätt. Brist på tid gjorde att vi dessvärre inte hade möjlighet till att korrigera felet.

Texterna innehåller ofta beskrivningar av egenskaper som försökspersonerna tillskriver de olika karaktärerna på filmerna. Dessa uttrycks oftast genom kortare kommentarer och lösryckta ord som beskriver filmkaraktärernas egenskaper, exempelvis *nervös*, *stel*, *öppen* etc. Under analysens gång ansåg vi att denna utgångspunkt inte gav intressanta och relevanta resultat. Nedan redovisas därför endast mycket kortfattat en övergripande bild av försökspersonernas livsvärldar (innehörden av "livsvärlden" står att finna i metodavsnittet under rubriken "Fenomenologi").

Vi ser att försökspersonerna talar med övervägande säkerhet och övertygelse (*doxa-affirmation*) då de uttalar sig om de olika filmkaraktärerna. Det lämnas även lite rum för frågor och det uttalade är konkret (*perceptive*). Exempelvis skriver försöksperson tre i sitt protokoll: "Känner sig obekvämt i intervjusituationen" och försöksperson sex: "Eftertänksam,

återhållsam”. Det dominerande tidsperspektivet är presens och ger inte i dessa korta texter någon relevant information om försökspersonernas livsvärldar.

Försöksperson två skriver i sitt protokoll på ett mer osäkert och oklart sätt än övriga försökspersoner. Detta kan avläsas i MCA-analysen, då *doxa-negation* har en relativt hög frekvens. Anledningen till detta är att försökspersonen ofta lägger till ord före de egenskaper som den tillskriver filmkarraktärerna, som visar på att det uttalade inte är definitivt, exempelvis ”Verkar naturlig”. Vi ser även att kategorin *Function* visar på att det uttalade ofta lämnar rum för ytterligare frågor (*signitiv*). Detta kan ha samband med den osäkerhet som personen uttrycker, då osäkerheten skapar fler frågor. De övriga försökspersonernas protokoll, som överlag har säkra kommentarer, lämnar mindre rum för frågor om det uttalande.

5.2 Analys Del 2

I denna resultatdel analyseras varje film för sig (för underlag, se bilaga 3). Detta innebär att de åtta försökspersonernas kommentarer, till var och en av filmerna, har analyserats gemensamt. Syftet med denna analys är att se vad de olika försökspersonerna tycker om en och samma film och om det är någon skillnad mellan de olika filmerna. Nedan redovisas även entiteter som förekommit, tillsammans med en angiven siffra, exempelvis ”kroppsspråk” (3). Vi vill upplysa om att denna siffra indikerar på hur ofta entiteten förekommit i analysen. Det innebär dock inte så att ordet är nedskrivet av försökspersonerna det antal gånger som siffran visar. Siffran visar på hur många gånger ordet använts som entitet i analysen.

5.2.1 Film 1

Belief:		Time:	
doxa-affirmation	23	empty	17
probability	7	past	5
possibility	1	present	9
Function:		Affect:	
perceptive	17	neutral	11
signitive	11	neg-prospective	3
perc/signitive	3	neg-retrospective	7
		pos-prospective	10

Till den första filmen är kommentarerna, i de flesta fall, uttryckta med säkerhet (*Doxa-affirmation*). Det finns även tillfällen då försökspersonerna uttalar sig med sannolikhet (*Probability*). Ibland lämnar uttalandena utrymme för frågor, men oftast är det klara, konkreta

uttalanden (*Perceptive*). Tidsperspektivet är blandat dåtid och nutid, men för det mesta går det inte att utläsa i texterna. Det förekommer affekter av olika art i kommentarerna. Främst är det en blandning av neutrala, negativa (med inriktning mot dåtid) respektive positiva (med inriktning mot framtid) uttalanden.

De positiva affekterna förekommer i samband med exempelvis följande entiteter:

”intresserad” (6)   ”naturlig” (3)

Exempel på entiteter som hör ihop med negativa affekter är;

”stel/stelt” (4)   “ögonkontakt/en” (3)

5.2.2 Film 2

Belief:			past	3
doxa-affirmation	14		present	13
probability	5		Affect:	
Function:			neutral	4
perceptive	18		neg-prospective	3
signitive	1		neg-retrospective	1
Time:			pos-prospective	9
empty	3		pos-retrospectiv	2

Även film två får kommentarer som uttrycks med säkerhet (*Doxa-affirmation*) och inte lämnar mycket rum för frågor (*Perceptive*). Tidsperspektivet är huvudsakligen nutid. De affekter som går att utläsa är mycket blandade, dock övervägande positiva. Denna positivitet är vanligen riktad mot framtiden. Exempel på entiteter som finns i samband med positiva uttalanden är;

”korrekt” (3)   ”rak” (4)

Negativitet uttrycks tillsammans med bland annat entiten:

”tråkig” (2)

5.2.3 Film 3

Belief:			present	21
doxa-affirmation	21		future	1
probability	5		Affect:	
Function:			neutral	5
perceptive	26		neg-prospective	11
Time:			neg-retrospective	1
empty	1		pos-prospective	9
past	3			

Reflexionerna tillhörande film tre uttrycks med säkerhet (*Doxa-affirmation*) och i några fall även med sannolikhet (*Probability*). Tidsperspektivet är huvudsakligen presens. Film tre får har en blandning av positiva och negativa uttalanden, dessa med inriktning mot framtiden.

Entiteter som hör ihop med negativa uttalanden är exempelvis;

”laidback” (3)   ”nonchalant” (2)

När uttalandena har en positiv affekt är det exempelvis tillsammans med entiteten;

”avslappnad” (5)

5.2.4 Film 4

Belief:		Time:	
doxa-affirmation	13	present	17
probability	1	Affect:	
questioin	2	neutral	2
possibility	1	neg-prospective	15
Function:			
perceptive	15		
signitive	2		

Film fyra har fått negativa affekter från samtliga försökspersoner och det är med övervägande säkerhet (*Doxa-affirmation*) som detta uttrycks. Det är även den enda filmen där det även förekommer frågor i texten. Tidsperspektivet är enbart nutid. Affekterna är till i stor majoritet negativa med inriktning mot framtid. Exempel på entiteter i samband med negativa affekter är;

”blyg” (6)   ”osäker” (5)

5.2.5 Film 5

Belief:		Affect:	
doxa-affirmation	13	neutral	2
probability	1	neg-prospective	3
Function:		pos-prospective	9
perceptive	14		
Time:			
present	14		

Film nummer fem har tillförlitliga och säkra kommentarer (*Doxa-affirmation*).

Tidsperspektivet är endast presens. Affekterna är något blandade, men övervägande positiva men inriktning mot framtid. Exempel på entiteter som förekommer i samband med positiva affekter är;

”framåtlutad” (2)

”kroppsspråk” (6)

Negativa affekter förekommer i samband med exempelvis;

” kroppsspråk” (2)

”gestikulera” (2)

6. Diskussion

6.1 Diskussion av resultat

Nedan följer en diskussion av resultaten från båda analyserna. Vi har valt ut de delar av resultaten som vi finner mest intressanta. Här redovisar vi även våra tankar som uppkommer då vi tittar direkt på texterna samt återknytning till våra frågeställningar. Under arbetets gång har vi många gånger ställt oss frågan om MCA är ett lämpligt verktyg för denna typ av texter. Därför väljer vi att även titta direkt på texterna för att möjligen få fram annan, eller vidare förståelse. För att lättare följa vår diskussion hänvisar vi till bilagorna två och tre.

Försökspersonerna talar huvudsakligen med säkerhet, vilket leder till att den kategori som får högst frekvens är *Doxa-affirmation*. En anledning till detta skulle kunna vara, att texterna huvudsakligen består av tämligen kortfattade kommentarer och lösryckta ord, exempelvis ”intresserad”, ”seriös”, ”avslappnad” et cetera. Dessa ord lämnar inte mycket rum för att ytterligare frågor eller tyder på att försökspersonerna är osäkra i sina uttalanden. Det är dock intressant att försökspersonerna uttalar sig med en väldig säkerhet, trots den bristfälliga information de får om de sökande. Hur kan de på ett så säkert sätt ”veta” hur personen känner sig och är? Vi finner här ett svar på en av våra frågeställningar (1). Vi ställde oss frågan om kroppsspråk är en variabel som påverkar en rekryterares bedömning av en arbetssökande. Enligt våra resultat verkar så vara fallet, eftersom våra försökspersoner uttalat sig om filmkarraktärerna och bildat sig en uppfattning om deras karaktär.

Vi har fått en kommentar av försöksperson tre, under ”Slutgiltiga kommentarer” där det påpekas att underlaget är för tunt för att kunna välja ut en sökande. Trots detta uttalande, ser vi att försökspersonen bildar sig en uppfattning om de sökande, eftersom denne ändå väljer att kommentera de fem filmerna. Vi finner även detta tämligen intressant. Vi menar att detta visar ett exempel på försökspersonens omedvetenhet om hur denna faktiskt ändå bildar sig en uppfattning, trots påpekande om bristfälligt underlag. För att återknyta till en av våra frågeställningar (2), om kroppsspråk är en medvetet påverkande faktor, ser vi här ett svar på

denna fråga, då försöksperson tre visar ett intressant exempel på viss omedvetenhet. Å andra sidan, skulle man kunna säga att denna försöksperson tydligt vill påpeka att de bedömning han har gjort förmodligen inte överensstämmer, om det hade funnits ett bredare underlag.

De allra flesta negativa eller positiva affekterna är inriktade mot framtiden (*Positive- & Negative-prospective*). Anledningen skulle kunna vara att försökspersonerna försöker skönja vissa kvaliteter hos de olika personerna på filmen som kunde få konsekvenser i ett framtida arbete. Som vi tidigare nämnt, menar vi att intervjusituationen är av speciell karaktär, då bedömning ligger i fokus. Troligtvis ser rekryteraren den sökande ur ett framtidsperspektiv och bedömer hur väl denne skulle passa in i rollen.

Tidsperspektivet ger inte så mycket information om våra försökspersoner just i denna typ av texter. Vid de tillfällen då detta går att utläsa uttrycker sig försökspersonerna oftast i presens. Detta tycker vi ter sig naturligt på grund av de instruktioner vi gett våra försökspersoner. I dessa stod nämligen att de efter varje filmklipp skulle pausa och skriva ner sina kommentarer direkt.

Vi uppfattar de affekts-modaliteter som vi kunnat utläsa ur texterna, som mest intressanta. Dessa visar på vilken uppfattning som försökspersonerna får och vilken känslomässig affekt de tilldelar de olika karaktärerna på filmen. Texterna visar exempel på mycket blandade affekter. Försöksperson två, fyra och sex talar mest med negativa affekter, medan det däremot inte finns någon försöksperson som påtagligt uttalar sig med positiva affekter. Vi föreställer oss att rekryterare betraktar arbetssökande personer så som en kritiker bör granska innehållet i en forskningsrapport, - med ett kritiskt öga.

Försöksperson två skiljer sig något från de övriga, då dennes uttalanden visar på större osäkerhet. Då vi tittar direkt på texten lägger vi märke till att adjektivet "lite" sätts framför olika typer av egenskaper, som exempelvis "pratig" eller "nervös". Är detta för att vaggöra de olika egenskaperna eller är det en beskrivning för mängd eller hur ofta något är pratigt eller nervöst? Vi har spekulerat över varför detta inte visade sig i MCA analysen. Går vi tillbaka och tittar på vår analys av entiteter har vi på något sätt lyckats förbise detta mycket relevanta ord. Förmodligen på grund av dålig erfarenhet och kunskap för användande av MCA. Intrycket som texten ger oss genom blotta ögat, är att försökspersonen möjligen upplever en viss frustration över vad denne ombeds göra. Vi tror att försökspersonen möjligen uppfattat

vårt material som aningen tunt för att dra några slutsatser av. Detta intryck får vi, dels för att personen i sin slutgiltiga kommentar uttrycker exempelvis ”Mycket svårt att välja”, ”Oerhört svårt när man inte har något ljud” och ”Jag väljer om jag är tvungen”. Om vi försöker förstå vilken uppfattning som försökspersonen har om kroppsspråk generellt, får vi en känsla av en viss preferens för ett mindre aktivt kroppsspråk. Med film ett, ville vi visa en person med dålig kroppshållning som är relativt stillasittande. Försöksperson två verkar favorisera denna person och ser mindre positivt på de karaktärer som har ett mer livligt kroppsspråk, som exempelvis kommenteras som ”inlärt beteende”.

Försöksperson två har vid en jämförelse med övriga försökspersoner, enligt våra resultat i MCA, uttryckt sig i termer som indikerar på större oklarhet. Detta för att mängden *Doxa-affirmation* och *Doxa-negation* förekommer i lika stor utsträckning. Kategorin *Function* visar även att de uttalanden som försöksperson två gör, ofta lämnar rum för ytterligare frågor (*Signitive*). Möjligen skulle det kunna vara så att personens osäkerhet inte endast begränsar sig till denna situation utan är en indikation på hur försökspersonen är i sin livsvärld.

Vi ser att vi inte med denna undersökning kan finna något svar på vår fjärde frågeställning. Denna hänförde sig till analys del 1, där vi utgick från varje försökspersons livsvärld. Frågeställningen var hur enskilda rekryterares livsvärldar påverkar dess bedömning av en arbetssökande. Anledningen till detta är, delvis den typen av texter vi fått in, korta och ofta endast bestående av lösryckta ord. Detta ger inte mycket underlag för att skapa en vidare förståelse av en individuell livsvärld eller hur denna påverkat bedömningen av människor. Frågeställningen kräver ytterligare undersökningar, med exempelvis längre, djupare texter.

Resultaten som vi fått genom analys av var film för sig (Analys Del 2), visar på en blandning av positiva, negativa och neutrala affekter. Däremot kan vi se tendenser på att de olika försökspersonernas affekter stämmer överens. Film två och film fem har till exempel fått övervägande positiva affekter medan film fyra fått negativa affekter. Vi ser en blandning av affekter i texterna kring film ett och tre.

Vad gäller affekterna, är det kommentarerna till film fyra är de enda som tydligt pekar åt samma håll. Här talar samtliga försökspersoner i negativa ordalag (med inriktning mot framtid), med undantag för några få neutrala meningsheter. Vi hade som syfte att i film fyra visa exempel på ett nervöst kroppsspråk. En slutsats vi kan dra av våra resultat är att denna

karaktär inte tycks vara omtyckt av någon av försökspersonerna. Även om vi tittar direkt på kommentarerna till film fyra får vi intrycket av att försökspersonerna uppfattat filmen mycket negativt.

MCA analysen gjorde oss uppmärksamma på att vissa meningsenheter i film fyra utgör frågor, exempelvis ”vill hon ha jobb här?”. Vi ställer oss frågan, varför just till film fyra? Är det en slump att just denna karaktär fått kommentarer i form av frågor? Som vi tidigare påpekat, har denna film fått mest negativa kommentarer, och det från samtliga försökspersoner. Skulle det kunna vara så att rekryterare i större mån ifrågasätter en arbetssökande som de uppfattar negativt, mer än en som de uppfattar på ett mer positivt sätt?

Nedan försöker vi redovisa våra tankar kring ovanstående frågor. Vi skapar oss som människor ofta intryck av andra som leder till att vi ställer oss vidare frågor om hur dessa personer faktiskt är. Vi menar att man kanske inte alltid är riktigt säker på vad människor har för utgångspunkt för sitt handlande, om det är uppriktigt eller inte. Ler man, och agerar tillmötesgående mot en annan bara för att man ”måste” det, eller för att man verkligen menar det? Har man för avsikt att inge en säkerhet, hålla ögonkontakten samt vara lugn och samlad, men inte riktigt klarar av att styra sitt kroppsspråk i denna utsträckning? Följaktligen tror vi, att kroppsspråket även kan styras och hanteras medvetet av innehavaren genom att denne insett att detta kan påverka det generella intryck som man inger. Medvetenheten om kroppsspråket kan också vara begränsad, eller kanske inte ens finns. För att återknyta till det faktum att vi fått in kommentarer från våra försökspersoner då de ställer frågor. Upplever rekryteraren att han måste ställa sig själv frågor om den sökandes beteende? Möjligen kan så vara fallet, eftersom man möjligen upplever en viss diskrepans mellan arbetssökandens faktiska beteende, och vad man kanske skulle kunna förvänta sig för beteende. Återigen ställer vi oss frågan vad som är önskat beteende vid en arbetsintervju?

Då vi skapade de olika karaktärerna, ville vi med film ett visa en person med i huvudsak dålig kroppshållning, men som för övrigt är trygg i sin person. Vi trodde att denna karaktär möjligen skulle ges mer kommentarer om sin dåliga hållning, men istället har film ett fått väldigt blandade kommentarer. Många tolkar denna väldigt stillasittande person som ”koncentrerad”, ”lugn” och ”intresserad”. Möjligen kan det vara så att den dåliga kroppshållningen inte uppmärksammas för att denna film visas först och försökspersonen inte har någon annan att jämföra med. Dock visar film två till skillnad från film ett en extremt

rakryggad person. Om denna rakryggade person hade kommit först, är det möjligt att kommentarerna hade visat på andra affekter. Det skulle även kunna vara så att rekryterare inte uppfattar kroppshållning som relevant i sammanhanget.

Den femte och sista filmen har fått övervägande positiv kritik. Här visas en person med yviga gester och ett ”rikt” kroppsspråk. Försökspersonerna tycks ha uppfattat karaktären i film fem som positiv och engagerad. Intressant är att entiteten ”kroppsspråk” förekommer tillsammans med positiva affekter sex gånger. Här tycker vi oss se tendenser att kroppsspråk uppmärksammas mer då det är ”rikt” och då det finns mycket rörelse. Även en person som har lite gester och rörelser besitter dock ett kroppsspråk, men av en helt annan karaktär.

Vår tredje frågeställning handlade om vilka signaler som olika kroppsspråksstilar sänder ut och i analys del 2 finner vi svar på denna fråga. Vi ser att ett nervöst kroppsspråk sänder ut negativa signaler som rekryterare inte tycker passa för en anställd. Entiteterna ”blyg” och ”osäker” är återkommande i analysen. Personen med dålig kroppshållning (film 1), uppfattades som ”naturlig” och ”intresserad”, kanske framförallt för att hon satt i framåtlutad position. Samtidigt uppfattades hon som ”stel”, då sittställningen var konstant och gester sällan användes. I film tre, där den arbetssökande satt i ”givakt”, fick våra försökspersoner uppfattningen att hon var ”korrekt” och ”rak”. Detta har ibland gett intrycket av att personen i fråga är ”tråkig”. I det sista filmklippet visades ett så kallat yvigt kroppsspråk. Detta har uppfattats som positivt i många fall, då rekryterarna uppfattat att denna karaktär visar tecken på engagemang.

Kroppsspråk är inget som människor vanligtvis uppmärksammar i den grad att de diskuterar det närmare. En intervjuare skulle troligtvis inte erbjuda en arbetssökande jobbet på grund av kroppsspråket. Förmodligen skulle det anses oprofessionellt av en rekryterare att anställa, eller till och med avvisa en person på sådana grunder. Däremot är det en faktor som spelar in då den arbetssökande presenterar sig själv. Är det en viktig faktor? Då måste vi ställa oss frågan om vi genom kroppsspråk kan utskilja någon sorts personlighet eller kompetens? Vi har endast hittat en undersökning som visade att man genom icke-verbalt beteende kunde utläsa social kompetens. Återigen ställer vi oss frågan; Är kroppsspråk en faktor som påverkar hur rekryterare bedömer arbetssökande? Vi menar att det gör det, eftersom kroppsspråket utgör en del av det intryck som vi som människor skapar och inger, då vi tolkas av andra runt omkring oss. Vid en arbetsintervju skulle kroppsspråket möjligen kunna vara extra viktigt då

det kan bidra till och kanske förstärka, hur en arbetssökande uppfattas som person.

Kroppsspråket skulle i vissa situationer även kunna ge en felaktig bild av en person. Som vi tidigare påpekat är anställningsintervjuer en situation av speciell karaktär (se inledningen), där själva bedömningen ligger i fokus. Intervjuaren har på förhand ställt upp vissa kriterier på som krävs för att personen ska kunna utföra arbetet och har säkerligen en uppfattning om vilken personlighetstyp som skulle vara ultimat för anställning. Både den intervjuade och intervjuaren är medvetna om detta, vilket kan leda till att framförallt den arbetssökande anpassar sitt beteende på ett sätt som denna tror är önskvärt i situationen. Ett mycket modernt uttryck idag är att man ska vara ”socialt kompetent”. Vidare skulle man kunna ställa sig frågan vad det innebär det att vara socialt kompetent? Vi har tidigare påpekat att den arbetssökande kan försöka anamma ett så att säga ”för situationen önskvärt beteende”. Det ligger naturligtvis i intervjuarens intresse att få en så sanningsenlig bild av den arbetssökande som möjligt. En av våra försökspersoner skrev till exempel i sitt formulär; ”Vill alltid träffa kandidaterna två gånger för att se om min uppfattning stämmer. Personerna är alltid mer avslappnade vid andra tillfället”.

Vi ombad våra försökspersoner att efter det att de sett alla filmerna välja ut en person, (om någon) som de föredrar. Försöksperson fem skriver i sina slutgiltiga kommentarer; ”En blandning av person två och fem vore väl att föredra”. Här ser vi exempel på en försöksperson som väljer att inte följa instruktionen, utan som istället skapar sig en typ av ultimat kombination av två olika karaktärer. Här drar vi en parallell till dagens samhälle, där många ideal, som till exempel utseende och materiella tillgångar, ligger i fokus. Idealbilder står att finna i alla olika kontexter, förmodligen även vid en arbetsintervju. Dock kan man aldrig glömma bort vilka kriterier som ligger bakom idealen. I den västerländska modevärlden anses till exempel en modells skönhet ligga i höga kindben, fylliga läppar, långa smala ben och symmetriska drag. I en annan kontext, låt oss säga i många latinamerikanska länder, har man däremot helt andra ideal. Där anses en fyllig kroppsfigur vara ett tecken på välstånd och en kvinna med kurvor ”ett bättre kap”. Vi menar att kontexten är avgörande. Att människor i viss mån delar en åsikt om vad som är idealet, men att varje individ från detta ”generella” ideal skapar sin egen definition. Idealet vid en anställningsintervju torde således inte endast vara generellt, utan även individuellt.

Under vår filminspelning, fick vi bekräftat att intervjuaren även påverkas av intervjupersonen. Trots att våra intervjuer bestod av en på förhand skapad situation med inövade repliker, var

det en oerhörd skillnad att som intervjuare prata med personen med mycket kroppsspråk, jämfört med att prata med personen med nervöst och osäkert kroppsspråk. Personen med mycket kroppsspråk upplevdes ge en helt annan respons på de frågor som intervjuaren ställde.

6.2 Framtida forskning

Den studie vi genomfört, skulle i framtiden kunna ligga till grund för framtida undersökningar och vidare forskningsfrågor. Vi tycker att det skulle vara intressant att se om en annan typ av analysmetod av materialet skulle leda till liknande resultat. Vidare ser vi möjligheter för nya studier kring det faktum att försökspersonerna framstår som väldigt säkra och övertygade om sin uppfattning av karaktärerna. Detta är intressant för att underlaget samtidigt uppfattas som för tunt.

Vad gäller framtida forskning kring kroppsspråk är fältet för frågor stort. Exempelvis kan man tänka sig resonemang kring; Hur mycket kan man manipulera ett kroppsspråk? Vad kan man läsa ut av kroppsspråk i en intervjusituation? Hur medveten är man själv som individ om det intryck man inger? Kan man öva upp sina färdigheter och utveckla sitt kroppsspråk? Hur skapas det individuella kroppsspråket? Finns det kroppsspråksideal? Hur skiljer sig dessa ideal mellan olika länder och kulturer? Sitter en del av ”svenskheten” i kroppsspråket?

6.3 MCA – en lämplig metod?

Vi har tidigare i vår uppsats nämnt att vår undersökning även är metodologisk intressant. Detta eftersom de texter vi fått in endast består av korta kommentarer och ibland enbart enstaka ord. Vi ser nu i efterhand att vi haft nytta av programmet. Det har varit ett stöd att luta tillbaka mot och bekräftat det som vi sett endast genom att titta på texterna. MCA har även gett oss insikt om sådant som vi troligtvis inte hade upptäckt, om vi inte hade använt programmet. Samtidigt som programmet hjälpt oss att skapa en struktur på vårt arbete. Det har dock varit nödvändigt att även analysera texterna efter ”eget huvud”. Dels för att vara säkrare på att inte missa något, dels för att komplettera MCA-analysen. Programmet är därmed enligt vår uppfattning inte skraddarsytt för denna typ texter.

6.4 Validitet

Som vi tidigare nämnt måste en validering av fenomenologisk forskning göras lokalt, samt vara en process som följer genom hela forskningsprojektet.

Vi anser att validiteten i vår undersökning ökat, tack vara den positiva kritik vi mött från våra försökspersoner. Flera har nämnt, att de tycker att undersökningen var intressant och relevant av flera anledningar. Detta tyder på att vi genomfört en undersökning som verkar vara lämplig och passande för rekryterare.

Vi har även fått negativ kritik från några försökspersoner. De menade bland annat, att avsaknaden av ljud gör situationen överklig för dem, samt att ovetskapen om vilken tjänst de ska anställa en person till styr bedömningen. Vi menar att man kan se saken från två sidor. Å ena sidan minskar validiteten eftersom situationen upplevs som skapad och onaturlig. Det är möjligt att det vi söker framgår för tydligt, vilket kan bidra till att försökspersonerna svarar på ett visst sätt. Kanske har de på filmen uppmärksammat kroppsspråket mer än vad vanligtvis gör? Å andra sidan har vi isolerat en faktor (icke-verbalt beteende) genom att ta bort ljudet. Andra påverkande faktorer såsom röstläge och verbalt innehåll elimineras med detta. Dessa har därför inte kunnat påverka försökspersonernas bedömningar.

Eftersom vår studie är av explorativ art, har varje steg i projektet tagits varsamt. Detta eftersom vi rört oss på tämligen okänd mark och inte direkt har haft någon tidigare forskning att luta oss tillbaka på. Vidare menar vi att validiteten under hela projektets gång funnits med som en pågående process. Under filminspelningen, använde vi först olika personer till varje karaktär. När vi sedan tittade på dessa filmklipp, tyckte vi att det inte framgick tydligt nog att de olika personerna hade olika kroppsspråk. Flera faktorer än just kroppsspråket skilde även de olika karaktärerna åt. På grund av detta beslutade vi att använda en och samma person till varje karaktär, för att ytterligare tydliggöra skillnaden i kroppsspråket.

6.5 Felkällor

När vi kritiskt granskar vårt arbete har vi funnit ett antal felkällor, en redogörelse av dessa följer nedan.

I den färdigställda filmen visas de fem personerna i den ordning som de presenteras under rubriken ”4.2 Filmkaraktärerna”. Vi är medvetna om att denna ordning mycket väl kan ha påverkat försökspersonernas bedömningar av de olika karaktärerna. Detta är dock en effekt som vi inte kunnat eliminera. Vår tanke var att balansera ut denna effekt, genom att visa de olika filmklippen i olika ordning för de olika försökspersonerna. Detta blev dock inte genomfört. Orsaken till att detta problem uppstod, var att vi från början hade för avsikt att

visa filmen på en sida på internet, som våra försökspersoner oavsett geografisk plats skulle kunna besöka. Under arbetets gång blev detta, på grund av lite otur, tekniska problem samt tidsbrist, inte genomförbart. Vår undersökningsmetod förändrades med detta och vi får även betrakta detta som en felkälla.

Kvaliteten på filmen kunde ha varit bättre, både bildmässigt och innehållsmässigt. En mer avancerad filminspelning med bättre filmteknik och redigering hade kunnat ge ett tydligare resultat. Detta har sin grund i vår brist på teknisk kunskap och tillgången till mer avancerad utrustning, men även på grund av den begränsade tiden. Rent innehållsmässigt, har flera av våra försökspersoner påpekat att frånvaron av ljud gör situationen väldigt onaturlig. De menar att det är omöjligt att bedöma en person på endast detta underlag. Ett alternativ hade varit att lägga på ljud efteråt, för att kontrollera röstläge och verbalt innehåll. Vi hade möjligen kunnat påpeka, att det verbala innehållet i varje filmsekvens alltid är detsamma, trots varierande karaktär på de sökande.

Eftersom vi inte varit närvarande vid det tillfälle då försökspersonerna har genomfört testet, vet vi således inte hur själva proceduren gått till. Några försökspersoner kan ha tittat på filmen flera gånger, eller gjort testet tillsammans med någon. Vi var medvetna om detta redan innan vi delade ut materialet och skrev därför noggranna instruktioner. Det finns dock ingen garanti för att dessa instruktioner följts eller lästs igenom.

Under redigeringen döptes CD-rom skivan med filmen på till ”Kroppsspråk”. Detta var ett misstag, då vi inte ville att försökspersonerna skulle känna till vad vi var ute efter. Varje gång man öppnar skivan står det ”Kroppsspråk” på dataskärmen, vilket leder till en felkälla för undersökningen.

Såhär med facit i hand, tycker vi att vi kunde ha utformat enkäten på ett bättre sätt. Med vår fenomenologiska utgångspunkt, borde vi ha gett försökspersonerna större utrymme att fritt skriva sina tankar, känslor och funderingar. Detta både vad gäller kommentar till varje filmklipp men framförallt till den slutgiltiga kommentaren. Vår tanke var att försökspersonerna kunde fortsätta skriva på baksidan av papperet, men detta borde vi ha poängterat ännu tydligare. Lämpligast hade varit att ha en egen sida för ”slutgiltiga kommentarer”. Vi borde även ha skrivit att försökspersonen är garanterad anonymitet, istället för att endast ge muntlig information om detta.

Åke Sander (1999) menar att vara fenomenolog är en person av en viss karaktär, det vill säga en person med en viss kompetens och färdighet. Han menar vidare, att detta inte kan uppnås genom teoretiskt tillägnande av fenomenologins grunder, utan att det krävs praktiskt övning. Detta är något som vi måste räkna som en felkälla i vårt forskningsprojekt, då vi har begränsade kunskaper och erfarenheter av fenomenologi och MCA. Vi menar att det krävs en hel del övning med MCA, för att man ska kunna använda programmet på allra bästa sätt. Vi känner att en instruktionsbok är något som hade varit till stor hjälp. I början framstod denna uppdelning och ”disektion” av språket som tämligen ologisk, medan vi i efterhand kan förstå och riktigt greppa dess användningsområde. Detta framför allt vad gäller uppdelningen av partiella intentioner. Vi kan tydligt se vilka missar vi har gjort som tyvärr inte går att återkalla. Vi gjorde även ett misstag då vi la in två texter från två separata personer i samma dokument. I efterhand insåg att detta var ett misstag, men kunde inte rätta till det. Detta dels på grund av tidsbrist, dels för att det inte finns en funktion i MCA där man kan klippa ut vissa delar av texten när den väl är inlagd. Detta ledde i sin tur till att vi var tvungna att inte använda försöksperson 1 och 5 i Analys Del 1.

7. Referenser

Carlsson, B. 1990: Grundläggande forskningsmetodik, andra upplagan. Stockholm: Liber

Cooper, K. 1986: Kroppsspråket – din genväg till framgång. Liber: Stockholm.

DePaulo, B. 1992: Nonverbal Behavior and Self-Presentation. Psychological Bulletin, vol 111, No 2, sid: 203-243.

Egidius, H. 1986: Positivism-fenomenologi-hermeneutik. Lund: Studentlitteratur.

Fast, J. 1977: Kroppsspråket. Stockholm: Forum

Gifford, R., Cheuk Fan Ng & Wilkinson, M. 1985: Nonverbal Cues in Employment Interview: Links Between Applicant Qualities and Interviewer Judgment. Journal of Applied psychology, vol 70, No 4, sid: 729-736.

Iverson, J. & Goldin-Meadow, S. 1997: What's communication got to do with it? Gesture in children blind from birth. Journal of Developmental psychology, vol 33(3), sid: 453-467.

Karlsson, G. 1993: Psychological Qualitative Research from a Phenomenological Perspective. Stockholm: Almqvist & Wiksell International

Lindgren, G. 1994: Fenomenologi i praktiken. I boken: B. Starrin & P. Svensson (red) Kvalitativ metod och vetenskapsteori. Lund: Studentlitteratur.

Molcho, S. 1984: Kroppsspråk. Västerås: ICA-förlaget AB

Moustakas, C. 1994: Phenomenological research methods. Thousand Oaks: Sage Publications

Nilsson, B. 1993: I ord och handling. Studentlitteratur, Lund

Parson, C., Liden, R. 1984: Interviewer perceptions of applicant qualifications: A Multivariate field study of demographic characteristics and nonverbal cues. Journal of applied psychology, vol 69, No 4, sid: 557-568.

Pease, A. 1988: Dina gester avslöjar dig. Stockholm, B. Wahlström.

Prien, L. 1992: Rekrytering och urval. Lund, Studentlitteratur

Rasmussen, K. 1984: Nonverbal behavior, verbal behavior, resumé credentials and selection interview outcomes. Journal of Applied psychology, vol 69, No 4, sid: 551-556.

Sages, R. 2003: Truth as unveiling, Lindèn I J. & Szybek, P. Validation of Knowledge claims in Human Science. Lyon Limonest

Sages, R., B,& Lundsten, J. In press: The ambiguous nature of psychology as science and its bearing on methods of inquiry. I boken: Lahlou, M. & Sages, R. B.(red.) Méthodes et Terrains de la Psychologie Interculturelle, L'Interdisciplinaire. Limonest, Lyon.

Sander, Å. 1999: Edmund Husserls fenomenologiska tradition. I boken: C.M. Allwood & M. G. Erikson (red.) Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper. Studentlitteratur, Lund.

Shaughnessy, John J., Zechmeister, Eugene B. & Zechmeister Jeanne S 2003: Research Methods in Psychology, 6:th ed, McGraw-Hill

Tinsley, H. 1978: Interviewer Evaluations of Interviewee nonverbal behavior. Journal of Vocational Behavior 13, sid 163-171.

8. Bilagor

Bilaga 1

Här nedan visas det informationsblad och den enkät som gick ut till våra försökspersoner:

Information

Vi är två studenter på Personal- och arbetslivsutbildningen vid Lunds universitet som just nu skriver vår kandidatuppsats i psykologi. Den undersökning som du snart skall genomgå kommer att ligga till grund för uppsatsen. Vi är väldigt tacksamma för din medverkan! Var vänlig läs instruktionerna nedan noga.

På cd-rom skivan finns en kort film på ca fem minuter. Filmen kommer att visa fem stycken ljudlösa klipp på fem anställningsintervjuer. Vi vill be dig att fritt kommentera de olika filmklippen, var och ett för sig. Mellan varje klipp blir det en kort paus, när du sett ett filmklipp, pausa då filmen på pausknappen och ge dina kommentarer till det du just sett. Exempelvis vad du får för tankar och uppfattningar om den sökande.

Varje klipp representerar en helt ny intervju med en helt ny person (även om skådespelaren är densamma).

Efter det att du sett hela filmen (d v s de fem olika klippen) vill vi be dig att snabbt tänka tillbaka och ställa dig frågan vem av dessa personer, om någon, som du föredrar. Skriv vilken person och motivera gärna ditt svar under ”slutgiltiga kommentarer”.

Tack för din medverkan!

Har du några frågor, funderingar eller vill du ta del av resultatet? Hör av dig till oss på mailadressen nedan.

c_uppsats_lu@hotmail.com

Lovisa Larsen
Åsa Larsson

Kommentarer

Person 1:

Person 2:

Person 3:

Person 4:

Person 5:

Slutgiltiga kommentarer:

Bilaga 2

Nedan följer utskrift av varje försökspersons protokoll.

Försöksperson 1:

Film 1:

Intervjuade personen: lite osäker, ihopkrupen, pratade en del, svarade på frågorna

Intervjuaren: Ganska stel

Film 2:

Intervjuade personen: rak i ryggen, strikt korrekt, svarade på frågorna intresserad

Intervjuaren: Följde sitt manus. Antecknade

Film 3:

Intervjuade personen: Våldigt avslappnad

Intervjuaren: Följde manus, ganska stel

Film 4:

Intervjuade personen: Blyg, osäker rädd för att göra fel. Kände sig inte bekväm

Film 5:

Tydligt talspråk! Vill mycket! Entusiastisk saklig

Slutliga kommentarer:

Nr fem föredrar jag. Tydligt kroppsspråk utan att det blir för mycket verkar intresserad och vill mycket!

Försöksperson 2

Film 1:

Verkar naturlig. Bra stil. I början lite väl pratig, verkar det. En bra naturlig stil.

Film 2:

Verkar stram och alltför korrekt men i övrigt OK. Trevlig

Film 3:

Lite nervös. Byter ställning ofta. Händerna ihop lite onaturligt ibland. I övrigt avslappnad

Film 4:

Ointresserad. Dålig ögonkontakt lite nervös

Film 5:

För mycket kroppsspråk i början. Lite för ”inlärt” beteende. Ej riktigt naturligt

Slutgiltig kommentar:

Mycket svårt att välja. Oerhört svårt när man inte har något ljud. Jag väljer – om jag är tvungen . person 1. Motiv: Bra naturlig stil. Lagom kroppsspråk.

Försöksperson 3

Film 1:

Positiv, intresserad, seriös

Film 2:

Glad intresserad och pratsam

Film 3:

Kanske lite överdrivet avslappnad

Film 4:

Känner sig obekvämt i intervjusituationen

Film 5:

Pratsam, yviga gester, uppfattar henne positiv och intresserad

Slutgiltig kommentar:

Alla fem verkar av det lilla underlag helt OK. Men underlaget är alldeles för tunt för att få någon uppfattning. Går inte att välja ut någon”

Försöksperson 4

Film 1:

Nervös, allvarlig, svårt med ögonkontakten

Film 2:

Rak, öppen, närvarande, vänlig seriös och trygg

Film 3:

Avslappnad, glad, lättsam –kanske lite för bekväm i rollen

Film 4:

Blyg, nervös, lite rädd, dåligt självförtroende. Vill hon ha jobb här?

Film 5:

Bjuder på sig själv, livlig, glad, levande

Slutgiltig kommentar:

Nr två: Passar nog in i vilket sammanhang som helst

Nr fem: Servicejobb – kanske inom barn omsorgen

Försöksperson 5:

Film 1:

En ”vanlig” person med stelt sätt

Film 2:

”korrekt” i uppträdande, kanske lite tråkig

Film 3:

En person med ledig stil, kroppsspråk

Film 4:

Blyg person som mest tittar ner

Film 5:

Mycket kroppsspråk, händerna

Slutliga kommentarer:

En blandning av person två och fem vore väl att föredra. Korrekt sätt men även lite gestikulerande.

Försöksperson 6

Film 1:

Eftertänksam, återhållsam

Film 2:

Stel, nervös

Film 3:

Avslappnad. Sökta jobbet inte livsviktigt. Laidback. Dryg

”oj vad jag är smart och betydelsefull tror jag”

Film 4:

Lite nervös? Ombytlig. Osäker

Film 5:

Intensiv. Uttrycksfull

Slutgiltig kommentar:

När jag anställer nu skulle jag välja kandidat nr ett. Nummer fem kommer tvåa. Fyran kanske kunde funka med stöd, dock en nivå under ettan och femman”

Försöksperson 7

Film 1:

intresserad, framåtlutad. Verkar lugn, försiktig. Verkar bli mer bekväm mot slutet, drar ihop sig, tar undan händerna. Inget direkt kroppsspråk, lugnt kroppsspråk, inte mycket rörelser, ler, glad. Lite obekvämt i situationen.

Film 2:

verkar intresserad. Rak i ryggen, korrekt. Lite ifrågasättande mot slutet. Ler verkar glad och ganska avslappnad. Bekvämt i situationen, rör sig ej så mycket. Verkar slappna av mer mot slutet.

Film 3:

avslappnad, verkar bekväm i situationen, eventuell lite för bekväm och laidback. Ej nervös. Ger ej lika engagerat intryck. Mer kroppsspråk, rör sig, dricker, byter ställning.

Film 4:

verkar väldigt blyg och osäker. Ej van vid denna situationen och känner sig obekvämt, otrygg. Hopsjunken, drar ihop axlarna. Rör sig ej mycket.

Film 5:

engagerad, mycket kroppsspråk, använder händerna mycket plus ansiktsminspel. Intresserad, lite framåtlutad. Verkar bekväm i situationen, gillar att sitta där.

Slutgiltig kommentar:

Personen i film 5, verkar engagerad, intresserad men mycket beror ju också på vad de säger och vilken typ av personlighet man söker och till vilken tjänst. Här har jag tänkt på någon som ska agera utåt, ha kontakt. Skulle jag ha en ekonom hade jag nog tänkt tvåan. ”

Försöksperson 8

Film 1:

Ger ett osäkert intryck i inledningen. Knäppta händer ger ett koncentrerat intryck.

Film 2:

Ger ett mer socialt intryck än person 1.

Film 3:

Ger ett mer avslappnat intryck. Större självklarhet. ”känna sig som hemma”.

Film 4:

Blyg, osäker, obeslutsam ”vågar ej ta glaset?”

Film 5:

Har ett mer engagerat kroppsspråk. Mer aktiv.

Slutgiltig kommentar:

Vill alltid träffa kandidaterna två gånger för att se om min uppfattning stämmer. Personerna är alltid mer naturliga vid andra tillfället.”

Försöksperson 9

Film 1:

Är intresserad och visar engagemang när hon lutar sig framåt.

Film 2:

För rak i ryggen, ej avslappnad, visar aldrig händerna.

Film 3:

För nonchalant och självsäkert. Tror att hon redan fått jobbet.

Film 4:

Nervös, tittar ner hela tiden, ingen ögonkontakt, ger ett osäkert intryck.

Film 5:

Gestikulerar för mycket, tycker om att prata om sig själv, för mycket övertalande typ.

Slutgiltig kommentar:

Jag föredrag person 1 för att hon verkar vara den som är mest naturlig, lugnast och ger ett stabilt och seriöst intryck.”

Bilaga 3

Nedan följer utskriften av den, av oss sammanbundna text, där varje försöksperson ger sina kommentarer om vad de tyckte om respektive film.

Film 1

FP1: Intervjuade personen: lite osäker, ihopkrupen, pratade en del, svarade på frågorna

Intervjuaren: Ganska stel

FP2: Verkar naturlig. Bra stil. I början lite väl pratig, verkar det. En bra naturlig stil.

FP3: Positiv, intresserad, seriös

FP4: Nervös, allvarlig, svårt med ögonkontakten

FP5: En ”vanlig” person med stelt sätt

FP6: Eftertänksam, återhållsam

FP7: Intresserad, framåtlutad. Verkar lugn, försiktig. Verkar bli mer bekväm mot slutet, drar sig, tar undan händerna. Inget direkt kroppsspråk, lugnt kroppsspråk, inte mycket rörelser, ler, glad. Lite obekvämt i situationen.

FP8: Ger ett osäkert intryck i inledningen. Knäppta händer ger ett koncentrerat intryck.

FP9: Är intresserad och visar engagemang när hon lutar sig framåt.

Film 2

FP1: Intervjuade personen: rak i ryggen, strikt korrekt, svarade på frågorna intresserad

Intervjuaren: Följde sitt manus. Antecknade

FP2: Verkar stram och alltför korrekt men i övrigt OK. Trevlig

FP3: Glad intresserad och pratsam

FP4: Rak, öppen, närvarande, vänlig seriös och trygg

FP5: ”korrekt” i uppträdande, kanske lite tråkig

FP6: Stel, nervös

FP7: verkar intresserad. Rak i ryggen, korrekt. Lite ifrågasättande mot slutet. Ler verkar glad och ganska avslappnad. Bekvämt i situationen, rör sig ej så mycket. Verkar slappna av mer mot slutet.

FP8: Ger ett mer socialt intryck än person 1.

FP9: För rak i ryggen, ej avslappnad, visar aldrig händerna.

Film 3

FP1: Intervjuade personen: Våldigt avslappnad

Intervjuaren: Följde manus, ganska stel

FP2: Lite nervös. Byter ställning ofta. Händerna ihop lite onaturligt ibland. I övrigt avslappnad

FP3: Kanske lite överdrivet avslappnad

FP4: Avslappnas, glad, lättsam –kanske lite för bekväm i rollen

FP5: En person med ledig stil, kroppsspråk

FP6: Avslappnad. Sökta jobbet inte livsviktigt Laidback. Dryg, ”oj vad jag är smart och betydelsefull tror jag”

FP7: avslappnad, verkar bekväm i situationen, eventuell lite för bekväm och laidback. Ej nervös. Ger ej lika engagerat intryck. Mer kroppsspråk, rör sig, dricker, byter ställning.

FP8: Ger ett mer avslappnat intryck. Större självklarhet. ”känna sig som hemma”.

FP9: För nonchalant och självsäkert. Tror att hon redan fått jobbet.

Film 4

FP1: Intervjuade personen: Blyg, osäker rädd för att göra fel. Kände sig inte bekväm

FP2: Ointresserad. Dålig ögonkontakt lite nervös

FP3: Känner sig obekvämt i intervjusituationen

FP4: Blyg, nervös, lite rädd, dåligt självförtroende. Vill hon ha jobb här?

FP5: Blyg person som mest tittar ner

FP6: Lite nervös? Ombytlig. Osäker

FP7: verkar väldigt blyg och osäker. Ej van vid denna situationen och känner sig obekvämt, otrygg. Hopsjunkna, drar ihop axlarna. Rör sig ej mycket.

FP8: Blyg, osäker, obeslutsam ”vågar ej ta glaset?”

FP9: Nervös, tittar ner hela tiden, ingen ögonkontakt, ger ett osäkert intryck.

Film 5

FP1: Tydligt talspråk! Vill mycket! Entusiastisk saklig

FP2: För mycket kroppsspråk i början. Lite för ”inlärt” beteende. Ej riktigt naturligt

FP3: Pratsam, yviga gester, uppfattar henne positiv och intresserad

FP4: Bjuder på sig själv, livlig, glad, levande

FP5: Mycket kroppsspråk, händerna

FP6: Intensiv. Uttrycksfull

FP7: engagerad, mycket kroppsspråk, använder händerna mycket plus ansiktsminspel. Intresserad, lite framåtlutad. Verkar bekväm i situationen, gillar att sitta där.

FP8: Har ett mer engagerat kroppsspråk. Mer aktiv.

FP9: Gestikulerar för mycket, tycker om att prata om sig själv, för mycket övertalande typ.

Slutgiltiga kommentarer

FP1: Nr fem föredrar jag. Tydligt kroppsspråk utan att det blir för mycket verkar intresserad och vill mycket!

FP2: Mycket svårt att välja. Oerhört svårt när man inte har något ljud. Jag väljer – om jag är tvungen . person 1. Motiv: Bra naturlig stil. Lagom kroppsspråk.

FP3: Alla fem verkar av det lilla underlag helt OK. Men underlaget är alldeles för tunt för att få någon uppfattning. Går inte att välja ut någon

FP4: Nr två. Passar nog in i vilket sammanhang som helst

Nr fem. Servicejobb – kanske inom barnomsorgen

FP5: En blandning av person två och fem vore väl att föredra. Korrekt sätt men även lite gestikulerande

FP6: När jag anställer nu skulle jag välja kandidat nr ett. Nummer fem kommer tvåa. Fyran kanske kunde funka med stöd, dock en nivå under ettan och femman

FP7: Personen i film 5, verkar engagerad, intresserad men mycket beror ju också på vad de säger och vilken typ av personlighet man söker och till vilken tjänst. Här har jag tänkt på någon som ska agera utåt, ha kontakt. Skulle jag ha en ekonom hade jag nog tänkt tvåan.

FP8: Vill alltid träffa kandidaterna två gånger för att se om min uppfattning stämmer.

Personerna är alltid mer naturliga vid andra tillfällen

FP9: Jag föredrar person 1 för att hon verkar vara den som är mest naturlig, lugnast och ger ett stabilt och seriöst intryck.